

جمعیت ایران در پیچ سالخوردگی؛ کیفیت مهمتر از کمیت

به گزارش خبرنگار اقتصادی ایرنا، دهه 60 در تاریخ جمعیتی ایران، رشد بالای جمعیت (3.9 درصد) را تجربه کرد. افزایشی که امروزه مشکلات آن در بخش های مختلف اقتصادی و اجتماعی قابل دیدن است.

به گزارش خبرنگار اقتصادی ایرنا، دهه 60 در تاریخ جمعیتی ایران، رشد بالای جمعیت (3.9 درصد) را تجربه کرد. افزایشی که امروزه مشکلات آن در بخش های مختلف اقتصادی و اجتماعی قابل دیدن است. افزایش جمعیت دهه 60 در دهه های 80 و 90 در عرصه های اقتصادی خود را به شکل جمعیت بیکار نشان داده است. متولدان دهه 60 اکنون بخشی از هرم سنی جمعیت کشور را متورم کرده است به طوری که در 30 سال آینده با افزایش شمار سالمندان کشور مواجه خواهیم شد.

برخی از کارشناسان جمعیتی بر این باورند که جمعیت کشور در پیچ سالخوردگی قرار دارد و معضل پیری در آینده مهمترین موضوع جمعیت کشور خواهد بود؛ در واقع اقتصاد کشور نیروی کار خود را از دست خواهد داد و از سوی دیگر جمعیت سالخورده نیاز به حمایت و سرمایه گذاری های بسیاری دارد. جمعیت شناسان، بیش از آنکه نگران سالخوردگی جمعیت باشند نگران نبود برنامه ریزی برای جمعیت در سنین مختلف هستند.

** نبود برنامه برای افزایش جمعیت

لازمه تصمیم گیری برای افزایش یا کاهش جمعیت مستلزم برنامه ریزی است؛ زیرا هر جمعیتی نیازهای خاص خود را می طلبد. اوایل دهه 60 که سیاست های افزایش جمعیت در کشور اجرا شد، کارشناسان جمعیت شناسی نگران این افزایش بودند، زیرا می دانستند در دهه های آتی، کشور با مشکلاتی همچون ایجاد اشتغال، مسکن و ازدواج برای این قشر مواجه خواهد شد. افزایش جمعیت در اوایل دهه 60 پیامدهای مختلفی همچون مدارس چهار شیفیتی، بیکاری 26 درصدی جوانان، بیکاری بیش از 40 درصدی زنان جوان، گسترش آسیب های اجتماعی نظیر اعتیاد حاصل بی برنامه گی های است که امروز گریبان جامعه را گرفته است.

جمعیت کشور جوان است؛ در صورتی که تمایل به ازدواج در میان بخشی از جمعیت جوان به دلیل مشکلات اقتصادی کاهش یافته باشد با توجه به اینکه نسبت جمعیت یاد شده کم نیست، با این حال بخش زیادی از جوانان در معرض وقایع ازدواج و باروری قرار دارند.

بدون تردید، در دهه های گذشته و به دلایل مختلف و مشکلات پیش آمده، مسئولان مربوطه نتوانستند مشکل جمعیت جوان کشور را حل کنند، با این حال در آینده ای نه چندان دور با پیری بخش وسیعی از جمعیت مواجه خواهیم شد که برای آنها نیز برنامه ای تدبیر نشده است.

از سویی دیگر نگرانی در مورد سالخوردگی جمعیت و کاهش باروری در کشور وجود دارد، زیرا با افزایش سالمندی، روند باروری دچار تغییر خواهد شد. براساس آمارهای موجود، اکنون باروری کل در ایران نزدیک 2 فرزند به ازای هر زن است؛ به عبارتی جانشینی جمعیت در کشور انجام می شود و نگرانی درباره اینکه، جمعیت در آینده نزدیک رشد منفی را تجربه می کند، وجود ندارد.

** رشد جمعیت ایران در دو تا سه دهه آینده منفی نمی شود

به گفته «محمد جلال عباسی شوازی» استاد جمعیت شناسی دانشگاه تهران، در صورتی که سطح باروری موجود را حفظ کنیم، در دو یا سه دهه آینده رشد جمعیت کشور منفی نخواهد شد.

وی می گوید: مهم این است که در دهه های آینده باروری به چه سرعتی کاهش می یابد؛ حتی اگر باروری کل در زمانی به 1.6 فرزند نیز برسد و ثابت بماند، در 50 سال دیگر نیز رشد جمعیت کشور منفی نمی شود.

عباسی شوازی، با استناد به تحقیقات انجام شده اعلام داشت که نسبت های توالی فرزند آوری در ایران نشان می دهد که در دهه های اخیر ازدواج عمومیت داشته و بیش از 98 درصد زنان تا سن 45-49 سالگی ازدواج کرده اند. همچنین، حدود 94 درصد زنان ازدواج کرده در فاصله معینی، نخستین فرزند خود را بدنیا می آورند.

به گفته وی، شانس بدنیا آمدن فرزندهای دوم و سوم نیز به ترتیب 80 و 50 درصد و احتمال به دنیا آوردن فرزند چهارم نزدیک به 40 درصد است. بنابراین ترکیب و الگوی فرزندآوری هنوز مناسب است و بیانگر باروری خیلی پایین نیست. مهمتر از آن، زنان همواره تمایل به ازدواج و فرزندآوری دارند و تعداد فرزند ایده آل در بین زنان بین 2 تا سه فرزند است.

افزایش جمعیت در دهه 60 به گونه ای بوده که اکنون حتی اگر جوانان بدلیل مشکلات اقتصادی و یا بدلیل رشد کیفی زندگی زنان از نظر آموزشی و یا شغلی تمایل به ازدواج کاهش یافته است اما هنوز بخش وسیعی از این جمعیت در آستانه ازدواج قرار دارند؛ بنابراین اگر سیاست های جمعیتی ازدواج و فرزندآوری تسهیل شود، باروری در سطح معقولی ادامه خواهد یافت.